

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Bereshit 5780

Traducere: Magda Kupferberg

Creația iubirii

În volumul *The Lonely Man of Faith*, Rabinul Soloveitchik ne-a atras atenția asupra faptului că există două relatări ale Creației. Prima este în Geneza 1, cea de-a doua în Geneza 2-3, iar ele sunt diferite semnificativ.

În prima, Dumnezeu este denumit Elokim, iar în cea de-a doua Hashem Elokim. În prima, bărbatul și femeia sunt creați simultan: “bărbat și femeie i-a creat.” În cea de-a doua sunt creați secvențial – mai întâi bărbatul și apoi femeia. În prima, oamenii primesc porunca de a “umple pământul și a-l conduce”. În a doua, primii oameni sunt așezați în grădina “pentru a o îngriji și păstra.” În prima, oamenii sunt descriși ca fiind “după imaginea și asemănarea lui Dumnezeu”. În a doua, omul este creat din praful de pe pământ.

Explicația este, spune Rabinul Soloveitchik, că Tora descrie două aspecte ale omenirii pe care le denumește: omul maiestuos și omul legământului. Suntem stăpâni maiestuoși ai creației: acesta este mesajul din Geneza 1. Însă experimentăm și singurătatea existențială, căutăm legământ și conexiune: acesta este mesajul ce se desprinde din Geneza 2.

Există o dualitate neobișnuită – o poveste spusă în două moduri diferite – care nu are de-a face cu Creația în sine, ci cu relațiile interumane. Există două relatări ale modului în care primul bărbat a denumit prima femeie.

Acesta este prima:

“De această dată – os din oasele mele
și carne din carnea mea
ea se va numi ‘femeie’ [*isha*]
căci a fost luată din bărbat [*ish*].”

Și aceasta, câteva versete mai târziu, este cea de-a doua:

“Și bărbatul și-a denumit soția Eva [*Hava*]

Căci ea este mama tuturor celor vii.”

Acestea două sunt consecvențiale. [1] În prima, bărbatul denumește nu o persoană, ci o clasă, o categorie. El nu folosește un nume, ci un substantiv. Cealaltă persoană este pentru el pur și simplu “femeie”, o tipologie, nu o persoană individuală. În cea de-a doua, îi dă soției sale un nume adecvat. Ea a devenit, pentru el, o persoană în sine.

[2] În prima, evidențiază similaritățile lor – ea este “os din oasele mele și carne din carnea mea.” În cea de-a doua evidențiază diferențele. Ea poate să nască, el nu. Putem auzi asta chiar în sunetul numelui lor. *Ish* și *Isha* sună asemănător pentru că sunt asemănători. *Adam* și *Hava* nu sună deloc similar.

[3] În prima, femeia este portretizată ca fiind dependentă: “a fost luată din bărbat”. În cea de-a doua este complet opus. *Adam*, de la *Adamah*, reprezintă mortalitatea: “Din sudoarea frunții îți vei obține mâncarea până te vei întoarce în pământ (*ha-adama*), căci din el ai fost luat.” *Hava* este cea care eliberează omul de mortalitate, aducând noi vieți pe lume.

[4] Consecințele celor două acțiuni de numire sunt diferite complet. După prima, vine păcatul de a mânca din fructul interzis și pedeapsa: exilul din Eden. După cea de-a doua însă, citim că Dumnezeu le-a făcut “veșminte din piele” (“*or*” este scris aici cu litera *ayin*) și i-a îmbrăcat. Acesta este un gest de protecție și iubire. Conform școlii rabinului Meir, această expresie este citita “veșminte de lumină” (“*or*” scris cu un *aleph*).¹ Dumnezeu i-a îmbrăcat în strălucire.

Doar *după* ce bărbatul îi dă soției sale un nume adecvat, descoperim în Tora că aceasta se referă la Dumnezeu Însuși pe numele său și anume Hashem (în Geneza 4). Până atunci El a fost descris doar ca Elokim sau Hashem Elokim – Elokim fiind aspectul impersonal al lui Dumnezeu – Dumnezeu ca lege, Dumnezeu ca putere, Dumnezeu ca dreptate. Cu alte cuvinte, *relația noastră cu Dumnezeu este asemenea relației pe care o avem unii cu alții. Doar atunci când respectăm și recunoaștem unicitatea unei alte persoane suntem capabili să respectăm și să recunoaștem unicitatea lui Dumnezeu Însuși.*

Acum să revenim la cele două relatări ale creației, de această dată nu ne vom uita la ce ne spun despre omenire (asemeni *The Lonely Man of Faith*), ci pur și simplu la ce ne spun despre creație.

În Geneza 1, Dumnezeu crează *lucrurile* – elemente chimice, stele, planete, forme de viață, specii biologice. În Geneza 2-3, el crează *oamenii*. În primul capitol el crează sisteme, în cel de-al doilea capitol crează relații. Este fundamental pentru perspectiva Torei asupra realității că aceste lucruri aparțin unor lumi diferite, cu un narativ diferit, povești separate și moduri alternative de a privi realitatea.

¹ Bereishit Rabbah 20:21.

Există și diferențe de ton. În prima, creația nu implică niciun efort din partea lui Dumnezeu. El doar vorbește. El spune “Să fie” și a fost. În cea de-a doua, el este implicat activ. Când vine momentul să creeze primul om, El nu spune doar “Să îl facem pe om în imaginea noastră și după asemănarea noastră.” El însuși efectuează această creație, asemeni unui sculptor care face o imagine din lut: “Apoi Dumnezeu l-a format pe om din praful de pe pământ și i-a suflat pe nări suflare de viață și omul a devenit o ființă vie.”

În Geneza 1, Dumnezeu crează universul fără niciun efort. În Geneza 2, El devine un grădinar: “Acum Domnul Dumnezeu a plantat o grădină...” Și ne întrebăm de ce Dumnezeu, care tocmai a creat universul să devină grădinar. Tora ne dă răspunsul și este un răspuns foarte emoționant: “Dumnezeu l-a luat pe om și l-a pus în grădina Edenului pentru a o lucra și a o îngriji.” Dumnezeu a vrut să îi ofere omului demnitatea de a munci, de a fi un creator, nu doar o creație. Și în cazul în care omul ar privi munca drept ceva înjositor, Dumnezeu a devenit un grădinar El Însuși, pentru a arăta că munca este și ea Divină și efectuând-o, omul devine partenerul lui Dumnezeu în lucrarea creației.

Apoi urmează versetul extraordinar, “Dumnezeu a spus: Nu este bine pentru om să fie singur. Îi voi face un ajutor potrivit pentru el.” Dumnezeu simte izolarea existențială a primului om. Nu există niciun astfel de moment în capitolul precedent. Acolo, Dumnezeu pur și simplu crează. Aici, Dumnezeu empatizează. El intra în mintea umană. El simte ce simțim noi. Nu există niciun alt moment similar nicăieri altundeva în literatura religioasă antică. Ceea ce este radical în monoteismul biblic nu este doar faptul că există un singur Dumnezeu, nu doar că el este sursa a tot ceea ce există, ci că *Dumnezeu este mai aproape de noi decât suntem noi înșine*. Dumnezeu a descoperit singurătatea primului om chiar înainte ca acesta însuși să descopere.

Acesta este lucrul pe care cea de-a doua relatare ni-l spune. Crearea lucrurilor este relativ ușoară, crearea relațiilor este dificilă. Priviți grija pe care Dumnezeu o arată pentru primele ființe umane în Geneza 2-3. El își dorește ca omul să aibă demnitatea muncii. El vrea ca omul să știe că munca în sine este Divină. El îi dă omului capacitatea de a denumi animalele. Lui îi pasă atunci când vede că se instalează singurătatea. El crează prima femeie. Privește, exasperat, cum primul cuplu comite primul păcat. În cele din urmă, atunci când omul îi dă soției sale un nume adecvat, recunoscând pentru prima oară că este diferită de el, și că ea poate face ceva ce el nu va putea niciodată, El îi îmbracă pe amândoi pentru a nu merge dezbrăcați în lume. Acesta este Dumnezeul, nu al creației (*Elokim*), ci al iubirii (*Hashem*)

Acestea sunt lucrurile care fac dubla relatare a numirii primei femei atât de semnificativă, fiind o paralelă a relatării duble despre cum Dumnezeu a creat universul. Trebuie să creem relații înainte de a-l întâlni pe Dumnezeul relațiilor. Trebuie să facem loc oamenilor pentru a putea face loc Divinului. Trebuie să oferim iubire înainte de a putea să primim iubire.

În Geneza 1, Dumnezeu crează universul. Nu ne putem imagina nimic mai vast și, cu toate acestea, continuăm să descoperim că universul este mai mare decât am crezut. În 2016, un

studiu bazat pe modelarea tridimensională a imaginilor produse de telescopul spațial Hubble, a concluzionat că există undeva între de 10 până la 20 de ori mai multe galaxii decât credeau astronomii anterior. Există mai mult de o sută de stele pentru fiecare fir de nisip de pe pământ.

Și totuși, aproape în aceeași răsuflare în care ne vorbește despre imensitatea creației, Tora ne spune că Dumnezeu și-a făcut timp să sufle suflare de viață primului om, să îi ofere o muncă demnă, să-i înțeleagă singurătatea, să-i creeze o soție, și să îi îmbrace pe amândoi în veșminte de lumină atunci când a venit timpul să părăsească Edenul și să își găsească locul în lume.

Tora ne spune ceva foarte important. Nu vă gândiți niciodată la oameni ca lucruri. Nu vă gândiți niciodată la oameni ca tipologii: ei sunt indivizi. Nu fiți niciodată mulțumiți să creați sisteme: fiți interesați de relații.

Cred că în relații este locul în care omenirea s-a născut, se dezvoltă și înflorește. Iubind oamenii învățăm să-l iubim pe Dumnezeu și să simțim întreaga sa dragoste pentru noi.

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks,
vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de *The Covenant & Conversation Trust*